

- Aleksander Žižek, *Rokodelci mojega mesta: Drobeci iz delovanja celjskih cehov v času krepitve centralne deželno knežje oblasti*, ZAC, Celje 2000

V končnem izboru so vsi člani komisije soglašali, da za nagrado Klio za dve leti 2000–2001 izberemo knjigo Igorja Grdine Ipavci.

Obsežna monografija o šentjurski dinastiji zdravnikov in glasbenikov začenja svojo pripoved z genealogijo družine v 17. stoletju, vendar se v podrobnejšo predstavitev meščanskega vzpona spusti šele z Matijo Ipavcem v začetku 19. stoletja. Zgodba pa se izteče s smrtjo zadnjega v dinastiji, Josipa, neposredno po prvi svetovni vojni. Obsega torej čas meščanstva v »njegovem«, to je meščanskem stoletju, obdobju njegovega vzpona in prevlade, končuje pa se, ko so se dodobra uveljavile tudi že klice njegovega propada. Po svoji krajevni umeščenosti, obrtni in umetniški dejavnosti, ki se je v družini prenašala iz roda v rod, je povsem upravičen podnaslov *Zgodovina slovenske meščanske dinastije*.

Grdinova zgodba je koncipirana na videz enostavno, kronološko, od člana do člana rodbine, vendar s prepletanjem družinskih, lokalnih ali državnih dogodkov, na zdravniškem, glasbenem ali kakem drugem področju, ki se dotika dogajanja, prerašča v zapleteno in večplastno pripoved. Avtor se suvereno spreha od lokalnih gospodarskih možnosti preživetja, prek upravnih, političnih razmer na vseh ravneh, idejnih tokov in dojemanja vsakokratnega sveta do razmer v medicini in glasbi v različnih časih »dolgega stoletja«. Poleg posameznih profesionalnih, glasbenih in družinskih zgodb imamo slikovito predstavljeno življenje lokalne elite in njenih odnosov s sokrajani vseh družbenih razredov, zaznamo lahko odnos podeželja do različnih središč, regionalnega, deželnega ali cesarskega. Igor Grdina je z izjemno širokim razgledom po vsakovrstni literaturi in s pomočjo arhivskih informacij najrazličnejšega izvora spravil skupaj cel blodnjak informacij, a ga je sestavil v gladko berljivo in zanimivo pripovedovanje, ki kljub obširnemu izletu v družinsko bližnjo in daljno okolje ohranja jasno glavno nit pripovedovanja. Monografija o Ipavcih v več pogledih presega običajne meje različnih zgodovinopisnih zvrsti. Na videz lahkotno spuščanje v najrazličnejše specialistične strokovne probleme in globina pripovedovanja tudi prav nič ne zaostajata za njeno širino. Tako v metodološkem pogledu kot v smislu neobdelanosti določenih zgodovinskih področij prinaša veliko novega. V kontekstu slovenskega zgodovinopisja je nedvomno zelo inovativna in sveža, izvirnost njenega pristopa pa bi bila gotovo hitro opažena tudi v kaki večji historiografiji.

Komisija v sestavi:

*dr. Branko Marušič, dr. Janez Marolt,
dr. Avguštin Malle, dr. Peter Štih
in dr. Ervin Dolenc*

Poročila lokalnih društev

Poročilo o delu Zgodovinskega društva Bled 1004 v letu 2001

V letu 2001 smo se vsak prvi ponedeljek sestajali v knjižnici Blaža Kumerdeja na Bledu, se strokovno izpopolnjevali, naredili načrt za leto 2004. Udeležili smo se strokovnih izletov npr. »Po cerkvicah Zasipa«. Skupaj z mladino smo sodelovali avgusta na festivalu ŠIK 2001, imeli tri dni svojo stojnico in privabili nekaj novih članov. Z Občino Bled in gospodom županom mag. Borisom Malejem smo se udeležili praznovanja 1100-letnice ustanovitve mesta Brixna. Občini smo poslali predloge za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena. Sodelovali smo tudi pri oblikovanju Kroga prijateljstva okoli Blejskega jezera dne 30.12.2001. Zastoj smo delili čaj in potici in pritegnili veliko udeležencev. Naši članki so izšli v Blejskih novicah in Gorenjskem glasu.

*Metka Žnidar
predsednica*

Poročilo o delu Zgodovinskega društva Novo mesto v letih 2001 in 2002

Aktivnosti v letu 2001:

Občni zbor je bil 25. januarja 2001 v prostorih Dolenjskega muzeja. Izvoljeno je bilo novo vodstvo društva. V februarju 2001 smo podprli pobudo Zveze zgodovinskih društev Slovenije, da Republika Slovenija podeli Zlati častni znak svobode RS akademiku prof. dr. Vasiliju Meliku ob njegovi 80. letnici. V aprilu je bilo organizirano predavanje arhivske strokovnjakinje Mete Matijeveč o preteklosti Novega mesta v arhivskem gradivu. Predavanje, ki je bilo v sejni sobi Novomeškega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v gradu Grm, je bilo dobro obiskano. 19. maja 2001 je bila organizirana ekskurzija po Mirenski dolini, ki se je udeležilo več kot 20 članov društva. Za organizacijo ekskurzije velja vsa zahvala Marjeti Bregar in Majdi Pungerčar.

V letu 2001 je članarino plačalo 20 članov.

Aktivnosti v letu 2002:

Občni zbor društva je bil 7. marca 2002 v prostorih Dolenjskega muzeja. Na ekskurziji, ki je bila 11. maja 2002, so si člani društva ogledali Pleterje, Kostanjevico, Kostanjeviško jamo in Resslerovo gozdno učno pot v Krakovskem gozdu. Za organizacijo ekskurzije gre zahvala predvsem Majdi Pungerčar, ki je ekskurzijo sooblikovala in vodila.

V letu 2002 je članarino plačalo 25 članov.

Judita Podgornik

Poročilo o delu Zgodovinskega društva Celje v letih 2001 in 2002

Organi Zgodovinskega društva Celje so se v obdobju 2001/2002 sestali na naslednjih sestankih:

- 21. 2. 2001, sestanek IO ZDC
- 14. 12. 2001, nesklepčen občni zbor članov ZDC
- 22. 2. 2002, sestanek uredniškega odbora revije Zgodovina za vse
- 26. 4. 2002, sestanek IO ZDC
- 7. 10. 2002 dopisna seja IO ZDC

V obravnavanem obdobju je Zgodovinsko društvo Celje izvedlo naslednje akcije:

- konec leta 2000 je ZDC predlagalo akad. prof. dr. V. Melika za častnega člana ZZDS in ga obenem proglasilo za častnega člana ZDC
- 1. 2. 2001, večer s prof. dr. Vasilijem Melikom, častnim članom ZDC
- 18. 4. 2001, predstavitev knjige Marijana Tršarja Dotik smrti (Zagreb 1941, Gonars 1942, Teharje 1945)
- 21. 12. 2001 – odkritje spominske plošče v spomin na 10. maj 1848 (soorganizatorji s SSK)
- 4. 6. 2002 predstavitev knjige Jožeta Mlinariča in Borisa Kuharja Samostanska kuhinja.

V obeh letih je društvo v ustaljenem tempu izdajalo revijo Zgodovina za vse, skupaj so izšle štiri številke letnikov VIII in IX.

Bojan Cvefhar
predsednik

Poročilo o delu Zgodovinskega društva za Koroško

Zgodovinsko društvo za Koroško je bilo ustanovljeno leta 1993 in šteje 49 članov iz celotne koroške regije. Na občnem zboru februarja 1997 je bil sprejet okvirni program aktivnosti, ki je ostal v glavnem nespremenjen. Glavne naloge so:

- izdaja Koroškega zbornika;
- izvedba predavanj in
- organiziranje ekskurzij.

V zadnjih dveh letih se je večkrat sestal izvršni odbor in reševal aktualne zadeve. Hkrati so člani izvršnega odbora tudi člani uredniškega odbora in ta se je sestal štirikrat do izdaje Koroškega zbornika 3. Koroški zbornik 3 je izšel jeseni leta 2001 v nakladi 1.000 izvodov. Za stroške tiska so večino sredstev zagotovile koroške občine, vse ostalo pa je nastalo volontersko. Društvo je organiziralo tri predavanja:

- mag. Marjan Linasi (12. maj 2000), Koroške partizanske enote, v Družbenem domu na Prevaljah;
- dr. Risto Stojanovič (14. junij 2000), Nekatere kontroverze v zgodovinopisju o številu zajetih in usmrčenih kolaboracionistov na Slovenskem in Koroškem v Avstriji, v knjižnici Radlje ob Dravi;
- Alojz Krivograd (17. maj 2001), Razvoj železarstva v koroški krajini, v Likovnem salonu na Ravnah na Koroškem.

Društvo je sodelovalo pri jubileju 55. obletnice zadnjih bojov ob koncu druge svetovne vojne na Poljani. Oktobra in novembra 2001 smo organizirali dve predstavitvi Koroškega zbornika 3 v knjižnici Ksaverja Meška v Slovenj Gradcu in Koroški osrednji knjižnici na Ravnah na Koroškem. S turistično agencijo smo organizirali strokovno ekskurzijo v Benetke, kjer smo si ogledali razstavo o Etruščanih (2001), maja 2002 pa smo skupaj s študijsko skupino za zgodovino za OŠ sodelovali na ekskurziji po Reziji.

26. februarja 2002 smo imeli občni zbor, kjer smo izvolili nov izvršni odbor in sprejeli smernice za nadaljnje delo. Naša prizadevanja so usmerjena v naslednje leto (2003), ko bomo praznovali 15. obletnico nastanka društva, 50. obletnico zborovanja Slovenskega muzejskega društva na Ravnah ter 50. letnico ustanovitve današnjega Koroškega muzeja na Ravnah. V tem sklopu nameravamo izdati tudi Koroški zbornik 4.

*Romana Košutnik
predsednica*

Poročilo o delu Zgodovinskega društva Ljubljana

ZDL je v letih 2001 in 2002 organiziralo naslednja predavanja:

- Milan Pahor: Primorski Slovenci v Italiji (8. marec 2001)
- Andrej Pančur: Politični in nacionalni konflikt ob sprejemu valutne reforme v Avstro-Ogrski leta 1892 (17. maj 2001)
- Lilijana Žnidaršič-Golec: Pomen ljubljanskega stolnega kapitlja do srede 16. stoletja (8. novembra 2001)
- Mateja Režek: Pravosodje in sistem politične kazenske represije v Jugoslaviji v desetletju po sporu z Informbirojem (13. december 2001)
- Boris Golec: Etnična in jezikovna podoba mestnega prebivalstva na Slovenskem v zgodnjem srednjem veku (31. januar 2002)
- Boris Mlakar: Kolaboracija v Evropi med drugo svetovno vojno (7. marec 2002)
- Andrej Studen: »Hudiči! Le naglejte se me, da boste vsaj siti!« O zločinu in justifikaciji cigana Simona Helda v Novem mestu (4. aprila 2002)
- Ervin Dolenc: Kulturni mozaik prve Jugoslavije (23. maj 2002).

V skladu s sklepom občnega zbora smo podelili dve plaketi o častnem članstvu ZDL in sicer na predavanju dne 8. marca 2001 dr. Milici Kacin Wohinz, na predavanju dne 17. maja 2001 pa akad. prof. dr. Vasiliju Meliku.

Skupaj z Inštitutom za novejšo zgodovino smo 20. marca 2001 pripravili predstavitev knjige Gorazda Bajca: Zapletena razmerja (Ivan Marija Čok v mreži primorske usode) in rezultatov projekta Znanstveno-raziskovalnega središča Koper ter Univerze v Trstu: Vzroki in posledice izseljevanj iz slovenske Istre po 2. svetovni vojni (objavljeni v Annales, št. 20/00 in 21/01).

Uredili smo evidence članstva ZDL (okrog 350 članov) in plačevanje članarine.

*Nevenka Troha
predsednica*

Poročilo o delu zgodovinskega društva dr. Franca Kovačiča v Mariboru od oktobra 2000 do septembra 2002

V društveno leto 2000/2001 je naše društvo vstopilo z novim predsednikom, doc. dr. Andrejem Hozjanom, in podpredsednikom prof. dr. Darkom Frišem. Po že ustaljenem delovnem načrtu smo organizirali več rednih mesečnih srečanj, ki so bila vsako drugo sredo v mesecu ob 17.00 v Pokrajinskem arhivu Maribor, ki nam velikodušno nudi streho nad glavo. Nikakor se nismo omejevali izključno na klasično zgodovinopisje, ampak so v dveh letih – od oktobra 2000 do maja 2002 – udeleženci srečanj lahko poslušali vsebine iz urbano-gradbene topografije, muzeologije, muzikologije, kulturne, religiozne in umetnostne zgodovine, arheologije, literarne teorije in etnologije. Največ pa je seveda bilo zgodovinskih tematik iz vseh časovnih obdobj, tako iz zgodovine našega prostora kot tudi drugih območij. Predavanja so bila zanimiva, vsakega pa se je udeležilo vsaj dvajset poslušalcev in seveda več. Predavatelji so v tem času bili iz naših vrst in od drugod: doc. dr. Dragan Potočnik, mag. Brane Goropevšek, Mira Strmčnik Gulič, doc. dr. Aleš Gačnik, doc. dr. Andrej Hozjan, mag. Slavica Tovšak, prof. dr. Božo Repe, doc. dr. Stane Granda, mag. Jože Hudales, Janez Balažic, dipl. um. zgodovinar, doc. dr. Bogdan Kolar, prof. dr. Janez Cvirn, doc. dr. Darko Darovec in doc. dr. Vincenc Rajšp.

Društveni ekskurziji smo v tem času imeli dve – eno po starem centru Maribora z ogledom tudi nam Mariborčanom manj znanih, a sedaj obnovljenih objektov, in drugo na območje Savinjske doline ter mesta Celja. Obe sta imeli kar zadovoljivo udeležbo. Po doživetjih nam je lanska ekskurzija vsekakor ostala v trajnem spominu, še posebej zaključni obisk fotografskega ateljeja Pelikan in skupnega fotografiranja v slogu iz začetka prejšnjega stoletja. Junija letos pa smo izvedli tudi prvi društveni piknik, upamo, da jih bo še več. Društvo je soorganiziralo predstavitev več publikacij tako naših članov kot drugih avtorjev. V lanskem letu je odbor predlagal občnemu zboru tudi podelitev dveh častnih članstev v društvu, in sicer akademiku prof. dr. Vasiliju Meliku iz Ljubljane, in prof. dr. Sergeju Vrišerju iz Maribora, kar smo izvedli maja 2001. Akademika dr. Melika je naše društvo lani tudi uradno predlagalo za častnega člana ZZDS.

Društvo ima svojega stalnega predstavnika v Komisiji MO Maribor za imenovanje in preimenovanje ulic, trgov in naselij v mestu Maribor.

Tekoče delo društva vodi izvršni odbor, ki se sestaja na več sejah.

6. volilni občni zbor Društva je bil 25. marca 2002, spet z udeležbo enega od predstavnikov vodstva Zveze. Novi predsednik je postal prof. dr. Darko Friš in podpredsednik doc. dr. Dragan Potočnik. Na tem zboru smo med drugim sprejeli tudi sklep, da Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča v Mariboru postane soizdajatelj nove znanstvene revije *Studia Historica Slovenica*, ki jo je v letu 2001 začela izdajati Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, točneje njen Oddelek za zgodovino. Še en sklep velja omeniti – zbor je potrdil soorganizacijo 31. zborovanja ZZDS v Mariboru oktobra 2002.

Andrej Hozjan

Poročilo o delu Zgodovinskega društva za južno Primorsko za leto 2001 in 2002

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko je v letu 2001 nadaljevalo z dejavnostjo zlasti na področju publicistike in založništva, sodelovalo pa je tudi pri organizaciji nekaterih pomembnejših strokovnih srečanj in mednarodnih znanstvenih konferenc.

Soizdajateljstvo v znanstvenem publiciranju interdisciplinarne revije *Annales* in druge znanstvene periodike že vrsto let poteka v tesnem sodelovanju z ZRS Koper, kjer ima Društvo tudi svoj sedež. V letu 2001 je Društvo z ZRS sodelovalo tako pri predstavitvah revije *Annales* št. 19, 20, 21 in 22. Revijo so 23. marca 2001 predstavili Aleksij Kalc, dr. Jakov Dulčič, dr. Darko Darovec in dr. Lovrenc Lipej v prostorih Banke Koper. Iz serije knjižnice *Annales* Majora je bilo v palači Tarsia (sedež Primorskih novic) 5. aprila 2001 predstavljeno delo mag. Mojce Guček *Anonimna arhitektura v prenovi Kopra*. Delo so poleg avtorice predstavili še dr. Nace Šumi, dr. Darko Darovec in mag. Vesna Gomezel Miko-

lič. V knjižnici Annales sta v letu 2001 izšli št. 24 in 25, in sicer Prispevki s strokovnega posveta ŽIVLJENJE in delo primorskega krščanskega socialca Virgila Ščeka (Sežana, 26. oktobra 2000) in dr. Rade Cossutta, narečna podoba Križa pri Trstu. Delo sta v palači Tarsia v Kopru 12. novembra 2001 poleg avtorice predstavila dr. Goran Filipi in mag. Vesna Gomezel Mikolič. Med predstavitvami je bila nedvomno najodmevnejša predstavitev slovenskega prevoda znamenite »Corografie« koprškega škofa Pavla Naldinija z naslovom: Cerkevni krajepis ali opis mesta in škofije Justinopolis ljudsko Koper. Predstavitev je potekala 18. decembra 2001 v glavni dvorani koprškega Pokrajinskega muzeja. Po pozdravnem nagovoru koprškega škofa Msg. Metoda Piriha sta delo predstavila predsednik Društva Salvatore Žitko in redaktor dr. Darko Darovec; delo je ob 300 – letnici izida izvirnika izšlo v knjižnici Annales Majora. Posebej je bilo delo predstavljeno tudi v Ljubljani na sedežu Inštituta za novejšo zgodovino; predstavila sta ga dr. Eva Holz in dr. Darko Darovec, dr. Egon Pelikan pa je predstavil zbornik s prispevki posveta o življenju in delu primorskega krščanskega socialca Virgila Ščeka. V okviru knjižnice Annales je v letu 2001 izšlo tudi delo Borisa Kryštufeka in Vladimirja Vohralika: *Mammals of Turkey and Cyprus*. Gre za prvo monografsko delo o žužkojedih Turčije in Cipra, ki mu bo sledilo monografsko delo o glodalcih. Med študijskimi srečanji, ki so potekala v soorganizaciji Zgodovinskega društva naj omenimo mednarodno znanstveno konferenco z naslovom »Govorica nasilja«, ki je v prostorih Pokrajinskega muzeja v Kopru potekala od 11.–13. oktobra 2001. Kot soorganizatorji so nastopili tudi: Univerza v Vidmu, Univerza v Benetkah, Filozofska fakulteta v Pulju in Fakulteta za humanistične študije v Kopru. Sledila ji je konferenca ob deseti obletnici samostojnosti republike Slovenije (»Dan prej« in odhod zadnjega vojaka JLA z ozemlja Republike Slovenije 25. oktobra 1991), ki se je ravno tako v muzejskih prostorih odvijala 25.–26. oktobra 2001. Z uvodnim govorom je sodeloval predsednik R Slovenije Milan Kučan. Kot organizatorji so nastopili ZRS Koper, Fakulteta za humanistične študije Koper, Narodna in študijska knjižnica v Trstu in Zgodovinsko društvo za južno Primorsko. Zgodovinsko društvo je z ZRS Koper in Primorskimi novicami 6. decembra 2001 sodelovalo tudi v javni diskusiji o poročilu slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije Slovensko-italijanski odnosi 1880–1956, pri kateri so sodelovali dr. Jože Pirjavec, dr. Milica Kacin-Wohinz in Branko Marušič in dr. Nevenka Troha. V okviru Zgodovinskega društva že vrsto let poteka tudi zelo pestra in bogata dejavnost Pinine Akademije; njeno podrobnejše delovanje bo predstavljeno v posebnem poročilu.

V letu 2002 bo Društvo nadaljevalo z dejavnostjo zlasti na področju publicistike in založništva, sodelovalo pa bo tudi pri organizaciji nekaterih pomembnejših strokovnih srečanj in mednarodnih znanstvenih konferenc. Pri tem je treba opozoriti, da je v letošnjem jubilejnem letu, konkretno ob 10-letnici izida 1. številke revije Annales, prišlo do znatnega zmanjšanja proračunskih sredstev Mestne občine Koper, kar je v veliki meri ogrozilo izid načrtovanih števil k naravoslovne in humanistične serije Annales pa tudi druge znanstvene periodike, vendar naj bi po zagotovitvi župana g. Dina Pucerja iz proračunskih sredstev le zagotovili sorazmeren delež za pokritje tiskarskih stroškov. Ob tem je predviden v seriji *Acta Histriae* zbornik z mednarodne konference, 1400-letnica koprške škofije in omembe Slovanov v Istri« (Koper, 12.–14. oktober 2000), zbornik s simpozija ob 10. obletnici samostojnosti Slovenije ter dve številki z mednarodnega znanstvenega sestanka Govorica nasilja.

V sodelovanju Zgodovinskega društva, Mestnega prirodoslovnega muzeja iz Trsta, Odseka za zgodovino pri NŠK v Trstu in Pokrajinskega muzeja Koper bo v letošnjem letu prijavljeni mednarodni projekt Dnevnik dr. Karla M. Moserja.

V jesenskem delu leta 2002 je predvidena tudi vrsta znanstvenih sestankov v soorganizaciji in sodelovanju Zgodovinskega društva:

1. Slovensko-italijanski odnosi v zadnjih sto letih, 23. septembra 2002 v Pokrajinskem muzeju Koper
2. Perspektive koeksistence ob slovensko-hrvaški meji, 29. oktober 2002 v občinski palači v Piranu
3. Življenje in delo primorskega pravnika, narodnjaka in poslanca v rimskem parlamentu, dr. Josipa Wilfana, 17.10.2002 v Narodnem domu v Trstu
4. Pravni položaj Slovencev pod Italijo 1866–2002, 8.11.2002 v Pokrajinskem muzeju Koper
5. Slovenski istrski pesnik, pisatelj in duhovnik Alojz Kocjančič, 18. 11. 2002 v Kulturnem domu v Izoli.

V letošnjem letu je predviden tudi izid naslednjih monografij, ki jih je Zgodovinsko društvo prijavilo pri Ministrstvu za kulturo:

Gorazd Bajc: Iz nevidnega na plan; primorski narodnjaki in ozadje britanskih misij med drugo

svetovno vojno; Janez Šumrada: Statut izolskega komun od 14. do 18. stoletja; Egon Pelikan: Tajno štetje prebivalstva v Julijski krajini leta 1933; Mateja Sedmak: Narodnostno mešane zakonske zveze; Roberto Starec: Vodni mlini v Istri. Zgodovinsko-etnografska študija; Marina Furlan: Psihološki vidiki dvojezičnosti; De Min Raffaella: Mehkužci obalnega morja v Tržaškem zalivu; Lovrenc Lipej: Sečoveljske soline; Rada Cossutta: Slovenski dialektološki leksikalni atlas Slovenske Istre; Darko Darovec: Kratka zgodovina Istre.

Salvator Žitko
predsednik

33. študijski teden: Ekonomija in umetnost od 13. do 18. stoletja

Prato, 30. april – 4. maj 2001

Znanstveni posvet Mednarodnega inštituta za gospodarsko zgodovino »F. Datini« iz Prata je bil tokrat posvečen gospodarskim vidikom tistega, čemur pravimo umetnost. Razpravljavci so se ukvarjali z vsemi vrstami izdelkov te človekove dejavnosti, razen z arhitekturo, ki je po mnenju prvega uvodničarja, predsednika znanstvenega sveta inštituta Hansa Pohla z univerze v Bonnu, posebna, zelo raznolika kategorija in se zato ne bi dobro vključila v koncept posveta. Ta pa je bil, umestiti to posebno dejavnost v gospodarske tokove vsakokratnega prostora in časa in pokazati njihovo medsebojno povezanost ter vzvode zanj. O tej temi je razpravljalo in diskutiralo več kot petdeset udeležencev raznih strokovnih profilov, zgodovinarjev različnih specialnosti, ekonomistov, umetnostnih zgodovinarjev, antropologov, zbiralcev in prodajalcev starin. Rezultat – skoraj decimeter debel zbornik razprav in diskusij, ki bo, tako kot vsi dosedanja Datinijevi zborniki, pazljivim bralcem še dolga leta vir podatkov, novih spoznanj in raziskovalnih navdihov. Datini je v zgodovinopisju intelektualna špica, zgled resnega dela, tam ni prostora za blef, modne domislice in bližnjice.

Pohl je za začetek namenil nekaj besed terminu »umetnost« (ars) v obravnavanem obdobju in seveda ugotovil, da ljudje takrat še niso delali vrednostnih razlik: umetnost jim je obsegala vse, od izjemnih, unikatnih del, do bolj ali manj mojstrskih izdelkov in reprodukcij originalov, če se omejimo samo na predmete. Današnji koncept umetnosti se je rodil šele ob koncu 18. stoletja, ko so francoski enciklopedisti začutili potrebo razmejiti in opisati zvrsti umetnosti.

Drugi uvodničar, profesor Arnold Esch z nemškega zgodovinskega inštituta v Rimu, je suvereno uporabil besednjak, ki ga v zvezi z umetnostjo nismo najbolj vajeni: govoril je o povpraševanju in proizvodnji, cenah, honorarjih, naročnikih, trgu, specializiranih trgovcih in trgovskih mrežah. Spraševal se je in iskal odgovor na dejstvo, da je na primer renesančna Italija proizvedla toliko umetniških del vseh vrst, ki še danes v velikem številu kljubujejo zobu časa. In Nizozemska 17. stoletja toliko slik, s katerimi so bili okrašeni domovi vesoljne Evrope?

Že renesančni umetnostni zgodovinar Giorgio Vasari je za razmah in širitev renesančne umetnosti navajal ekonomske razloge in je opazil, da zaradi številnih nadarjenih umetnikov v Firencah med njimi prihaja do konkurence, vedno bolj pogosto pa sprejemajo tudi naročila izven rodne mesta. Tudi najstarejši znani naročniki in mecen, renesančni dvorjani, so se zavedali socialnega in ekonomskega pomena umetnosti, ki nikakor ni bil le v denarju: investirati v umetnost je pomenilo investirati v svoj družbeni položaj, družbeni položaj pa je bil spet vreden več kot le golo premoženje. Svojemu nosilcu je omogočal kredite vsake vrste.

Prvi del posveta je bil namenjen teoriji, opredelitvi predmeta in raziskovalnim metodam. V sijajnem referatu o ekonomiji in »svetovih umetnosti« je Laurence Fontaine z evropskega inštituta v Firencah govorila o usodnih povezavah med družbeno močjo, denarjem in umetnostjo, o nastajanju in vlogi okusa, značilnega za neko dobo in prostor, celo za posamezne družbene skupine, ter z njim povezanimi vrednotami. Danes vse družbene vede preverjajo, kje so meje njihovega področja dela in se odpirajo drugim vedam, zato so tudi v zvezi z disciplino, ki se ji reče umetnostna zgodovina, umestni, celo nujni